

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 135/06

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. mája 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. arch. Ľ. H., K., zastúpenej advokátom JUDr. T. Š., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 582/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. arch. Ľ. H. na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 582/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 582/97 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. arch. L. H. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 120 000 Sk (slovom stodvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť Ing. arch. L. H. trovy konania v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. T. Š., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 135/06-08 z 27. apríla 2006 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. arch. L. H. (ďalej len „sťažovateľka“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 582/97.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k priebehu konania podaním sp. zn. 1 Spr V 240/06 z 18. apríla 2007, v ktorom okrem iného uvádza:

„Listom zo dňa 11. 5. 2006 som Vám oznámil, že predmetný spis sa odo dňa 24. 4. 2006 nachádza na Najvyššom súde SR v Bratislave z dôvodu podaného dovolania,

preto nie je možné spracovať potrebné vyjadrenie k predloženej sťažnosti a táto bude vybavená po vrátení spisu dovolacím súdom.

Dňa 16. 4. 2007 bol predmetný spis vrátený z Najvyššieho súdu SR v Bratislave s rozhodnutím o podanom dovolaní. Na základe uvedeného Vám predkladám stanovisko k podanej sťažnosti zamerané na Vami položené otázky:

- spor sťažovateľky o neplatnosť skončenia pracovného pomeru možno považovať za skutkovo náročnejší s ohľadom na nutnosť vykonať rozsiahlejšie dokazovanie výsluchom viacerých svedkov.

- chronológia procesných úkonov:

- žaloba bola sťažovateľkou podaná na tunajšom súde dňa 15. 7. 1997.

- rovnopis žaloby bol zaslaný na vyjadrenie žalovanému dňa 14. 8. 1997.

- vyjadrenie žalovaného bolo súdu doručené 19. 9. 1997.

- dňa 24. 9. 1997 bol daný pokyn pre doručenie vyjadrenia žalovaného sťažovateľke.

- dňa 13. 10. 1997 predložila sťažovateľka doplnený návrh, ktorý bol 11. 11. 1997 doručovaný žalovanému.

- dňa 18. 3. 1998 bol určený termín pojednávania na 23. 4. 1998.

- z dôvodu ospravedlnenia žalovaného bolo vytýčené pojednávanie odročené na neurčito.

- dňa 17. 1. 2000 bol určený termín pojednávania na 1. 2. 2000; Žalovaný svoju neúčast' na pojednávaní opäť ospravedlnil, preto bolo odročené na neurčito.

- 26. 4. 2002 bolo vytýčené pojednávanie na deň 14. 5. 2002.

- na uvedenom pojednávaní sťažovateľka uviedla, že okrem pôvodne uplatneného petitu žiada od žalovaného sumu 200.000,- Sk, ktorá predstavuje náhradu za ujmu na mene, zdraví, a dobrej povesti. Za účelom zaplataenia súdneho poplatku za takto uplatnený nárok bolo pojednávanie odročené na neurčito.

- dňa 22. 7. 2002 uplatnila sťažovateľka námietku zaujatosti proti zákonnému sudcovi, preto bol spis dňa 24. 9. 2002 predložený na rozhodnutie o citovanej námietke Krajskému súdu v Košiciach.

- dňa 9. 12. 2002 bol spis vrátený Krajským súdom v Košiciach s rozhodnutím, že konajúci sudca nie je vylúčený z pojednávania a rozhodovania predmetnej veci.

- uznesením zo dňa 12. 5. 2003 bolo sťažovateľke priznané oslobodenie od zaplataenia

súdneho poplatku.

- dňa 5. 9. 2003 bolo určené pojednávanie na 2. 10. 2003, ktoré sa uskutočnilo.

- ďalšie pojednávania sa uskutočnili v dňoch 4. 3. 2004, 9. 9. 2004 a 14. 9. 2004.

Na poslednom z uvedených pojednávanií bol vyhlásený rozsudok, ktorým bola žaloba zamietnutá.

- v dňoch 24. 11. 2004 a 30. 11. 2004 boli podané proti rozsudku odvolania, v dôsledku čoho bol spis v mesiaci december 2004 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

- dňa 14. 12. 2005 bol spis vrátený odvolacím súdom s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok tunajšieho súdu čiastočne zmenený a čiastočne zrušený.

- dňa 15. 12. 2005 bol daný pokyn pre doručenie rozsudku odvolacieho súdu účastníkom konania.

- dňa 17. 1. 2006 bol právny zástupca žalobcu vyzvaný na špecifikáciu návrhu žalobkyne na náhradu mzdy a návrhu na zaplatenie nemajetkovej ujmy.

- dňa 17. 1. 2006 bolo zároveň doručené dovolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach, v dôsledku čoho bol spis predložený dňa 31. 1. 2006 Najvyššiemu súdu v Bratislave, ktorý ho dňa 15. 3. 2006 vrátil tunajšiemu súdu z dôvodu, že nebol zaplatený súdny poplatok za podané dovolanie.

- na výzvu súdu bol súdny poplatok zaplatený žalovaným dňa 30. 3. 2006 a dňa 24. 4. 2006 bol spis znova predložený Najvyššiemu súdu SR v Bratislave.

- dňa 16. 4. 2007 bol spis vrátený dovolacím súdom s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok Krajského súdu v Košiciach zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie.

- zo spisu neboli zistené prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

- zo spisu neboli zistené prieťahy spôsobené sťažovateľkou.

- za prieťahy spôsobené súdom možno považovať obdobia od 23. 4. 1998 do 17. 1. 2000 a od 1. 2. 2000 do 26. 4. 2002.

- posúdenie zbytočnosti prieťahov ponechávam na zváženie ústavnému súdu.

Záverom môjho vyjadrenia si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola podaná až dňa 11. 4. 2006, teda v čase, keď bolo tunajším súdom vo veci rozhodnuté (14. 9. 2004), dokonca bolo vo veci rozhodnuté i odvolacím súdom. Tunajší súd

teda už v čase podania tejto sťažnosti nemohol spôsobiť v konaní pretržky. Spis bol v tomto období predkladaný v dôsledku podaného dovolania Najvyššiemu súdu SR v Bratislave v termínoch, ako sú vyššie uvedené. Bez rozhodnutia dovolacieho súdu pritom v konaní nebolo možné pokračovať, lebo práve rozhodnutie tohto súdu bolo základom pre rozhodnutie o ďalších uplatňovaných nárokoch sťažovateľky. Pri rozhodovaní ústavného súdu žiadam o zváženie mnou uvádzaných skutočností.“

V zásade rovnaké skutočnosti, ktoré uviedol okresný súd, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu, ktorý mu bol doručený 23. apríla 2007, z vyjadrení účastníkov a z obsahu sťažnosti a jej príloh.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 4. mája 2007 k stanovisku okresného súdu uviedol: *«Stanovisko Okresného súdu som vzal na vedomie. Jeho názor na trvanie, resp. „spôsobovanie“ pretržok považujem za absurdný. Aj z toho dôvodu sa odvolávam na svoje posledné podania.»*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 582/97 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť II. senát ústavného súdu, pretože v roku 2006 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Ján Auxt členom II. senátu ústavného súdu. Po zmene rozvrhu práce na rok 2007 sa sudca spravodajca stal predsedom III. senátu ústavného súdu a z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec

verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov... a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote (...) podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 19 C 582/97 je žaloba sťažovateľky o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, ktorá bola doplnená v priebehu konania o ďalšie nároky (náhradu mzdy a zaplatenie nemajetkovej ujmy). Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd zastáva názor, že pracovnoprávne spory týkajúce sa skončenia pracovného pomeru nemožno vo všeobecnosti považovať za skutkovo ani za právne zložitú vec. V týchto sporoch sa používa právna úprava prijatá v Zákonníku práce (zákon č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a s účinnosťou od 1. apríla 2002 zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov), ktorej výklad a používanie sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. Neprimerane dlhú dobu konania od podania žaloby (15. júla 1997) do podania sťažnosti ústavnému súdu (11. apríla 2006, t. j. viac ako 10 rokov) a jeho priebeh nie je

možné podľa názoru ústavného súdu považovať za dôsledok vyvolaný právnou alebo faktickou zložitou prerokúvanou veci. Doterajšia dĺžka súdneho konania nemôže byť akceptovaná najmä z toho dôvodu, že vo veci, v ktorej sa namietajú zbytočné prietahy, ide o pracovnoprávny spor, v ktorom sa pre sťažovateľku rieši existenčná otázka (trvanie pracovného pomeru). Ústavný súd neakceptoval vyjadrenie okresného súdu, že ide o spor ako skutkovo a právne zložitý „s ohľadom na nutnosť vykonať rozsiahlejšie dokazovanie výsluchom viacerých svedkov“, pretože ako to vyplýva zo spisu okresného súdu, k dokazovaniu výsluchom svedkov pristúpil prvýkrát až na pojednávaní konanom 4. marca 2004.

2. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd vyhodnocuje aj to, či a akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľala osoba, ktorá podala sťažnosť. Pri posudzovaní správania sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd dospel k záveru, že samotná sťažovateľka neprispela k vzniku prietahov v konaní a ani okresný súd nemal k jej správaniu výhrady.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že v postupe okresného súdu dochádzalo k neefektívnej činnosti a v určitých obdobiach bol okresný súd nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky. Ústavný súd je toho názoru, že postačuje vymedziť len najzávažnejšie obdobia nečinnosti, resp. činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné prietahy.

Nečinnosť okresného súdu bola zistená od 23. apríla 1998, keď odročil pojednávanie na neurčito, do 17. januára 2000, keď určil termín pojednávania na 1. február 2000 (nečinnosť takmer 21 mesiacov). Ďalšia nečinnosť okresného súdu pokračovala od uvedeného termínu, keď odročil termín pojednávania na neurčito, do 26. apríla 2002, keď určil termín pojednávania na 14. máj 2002 (nečinnosť takmer 27 mesiacov).

Hoci okresný súd neskôr konal a vo veci aj rozhodol (14. septembra 2004), napriek tomu jeho rozhodnutie bolo odvolacím súdom v napadnutej časti v časti zmenené a zrušené a vec nie je do dňa rozhodovania ústavného súdu skončená, pretože proti rozhodnutiu odvolacieho súdu bolo podané dovolanie, v dôsledku ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok Krajského súdu v Košiciach a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, teda stav právnej neistoty sťažovateľky nebol dosiaľ odstránený. Ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že v čase podania sťažnosti ústavnému súdu už bolo vo veci rozhodnuté na odvolacom súde, a preto okresný súd už „nemohol spôsobiť v konaní priedahy“, hoci je pravdou, že „bez rozhodnutia dovolacieho súdu (...) v konaní nebolo možné pokračovať, lebo práve rozhodnutie tohto súdu bolo základom pre rozhodnutie o ďalších uplatňovaných nárokoch sťažovateľky“.

Ústavný súd na základe uvedeného preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 582/97 bolo porušené základného právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na výrok o porušení základného práva sťažovateľky, ako aj na to, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 582/97 v ďalšom období konal bez zbytočných priedahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk, ktoré odôvodnila dôvodmi uvedenými v sťažnosti.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 19 C 582/97 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (ide o pracovnoprávne nároky), ústavný súd považoval priznanie sumy 120 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. T. Š.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu sťažovateľke priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2006 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov každý vo výške 2 730 Sk a k tomu 2 x 164 Sk režijný paušál. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v celkovej sume 5 788 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 5 788 Sk je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.